

Kelime aynı ama içerik değişti

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 08 şubat 2020 00:36 -

Birbirinden çok farklı tanımlar yapılır ya da farklı süreçler anlatılırken kimi zaman aynı kelime kullanılır; kelime aynıdır ama içerik farklıdır. Buna dikkat edilmediği zaman farklı konuları anlamak mümkün olmaz, birbirlerine karışırılar.

Üç örnek vereceğim.

Birincisi; dünya kelimesidir. Marx-Engels kendi dönemlerinde dünya devrimini savunmuşlardı. Dünya denilince ne anlaşılıyordu ya da savundukları devrim hangi ülkeleri kapsıyordu?

Dünya'dan anlaşılın İngiltere, Fransa, Almanya ve bunların çevresindeki ülkelerdi. Bu ülkelerden birisinde devrim başladığında diğer ülkelere de yayılacağı düşünülüyordu. Marx-Engels'in dünya'sında insanlığın onda biri bile yaşamıyordu.

İnsanlığın büyük çoğunluğu sömürgecilik koşullarında yaşıyordu ve en büyük sömürgeci ülkeler de İngiltere ile Fransa idi. Bunları Hollanda, Belçika, Almanya, İspanya, Portekiz izliyordu. Çarlık Rusya'sı da büyük bir sömürge imparatorluğuydu.

Batı ve Orta Avrupa'da gerçekleşmesi beklenen devrim sömürgelere nasıl yayılacaktı, belli değildi. **Geleceğe Dönüş** kitabında belirttiğim gibi Marx-Engels bu konuda kendiliğindenciydiler. Mesela İngiltere'de gerçekleşen bir devrim en büyük sömürge Hindistan'da nasıl olacaktı, belli değildi. İngiltere'deki gibi olması mümkün değildi çünkü bu ülkede işçi sınıfı çok azdı.

Çarlık Rusya'sında gerçekleşen devrim dünya devrimi değildi ama en az Marx-Engels'in dünyası kadar insanı kapsıyordu, dünyanın altında birinde devrim gerçekleşmişti. Ama o zaman dünya denildiğinde bu dünya eskisi gibi değildi; en azından ABD önemli bir güç olarak mevcuttu.

Kelime aynı ama içerik değişti

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 08 Şubat 2020 00:36 -

Şimdiki dünya ise çok farklıdır. Marx-Engels'in zamanında bekledikleri gibi Batı ve Orta Avrupa'da devrim olsa, bunun dünyaya yayılacağını iddia etmek bugün mümkün değildir. Rusya Federasyonu, Çin, ABD gibi başka büyük güçler bulunuyor. O zamanki dünya ile şimdiki dünya, kelime aynı kalmakla birlikte, içerik olarak farklıdır.

İkinci örnek, dünya savaşıdır. Dünya savaşı, bu savaşın olduğu dünyadaki büyük güçler arasındaki savaştır. Mesela milattan önce 200 yılları civarında Kartaca ile Roma İmparatorluğu arasındaki savaş, antik çağın dünya savaşı olarak adlandırılır.

Okyanus yolları bulununcaya kadar dünyanın merkezi Akdeniz idi ve o yıllarda Akdeniz'in iki büyük gücü de Kartaca ile Roma idi; bu ikisi arasındaki savaş da bu nedenle dünya savaşı olarak adlandırılacaktı.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasındaki dünya ile bu dünyanın savaşan güçleri, M.Ö. 200'lü yıllardaki dünyadan ve o dünyanın savaşan güçlerinden oldukça farklıdır.

İkisinin de adının dünya savaşı olması büyük içerik farkını gözden kaçırmaya neden olmamalıdır.

Üçüncü örnek, işçi sınıfıdır. 1980'li yıllardan başlayarak Marksistlerin önemli bölümü gerçekten garip insanlar oldular. 1980'li yıllar üçüncü sanayi devrimiyle birlikte işçi sınıfının yapısının değiştiği yıllardır. İşçi sınıfı artık Marx-Engels zamanındaki işçi sınıfı değildir. Sanayi proletaryasının önemini gerilediği, hizmet proletaryasının öne çıktığı bir dönemde yaşıyoruz. İşçi sınıfının yapısı artık çok farklıdır. Bu sınıf eskisinden daha fazla bölünmesinin yanı sıra dağılmıştır. Artık binlerce işçinin çalıştığı fabrikalar, güçlü sendikalar, işçi mahalleleri hatta kentleri yoktur. İşçilerin gittikçe artan bölümü sürekli olarak belirli bir iş yerinde çalışmaz, hizmet sektöründe sürekli işyeri değiştirir. Bu durum sınıf içindeki rekabeti olağanüstü artırdığı gibi örgütlenmeyi de zorlaştırır.

Son 40 yılda neler yaşandığını görmeyip hala sendikaların güçsüzlüğünden söz etmek gerçekten gariptir. Son 40 yılda hangi ülkede sendikalar güç kazandı? Sendikaların güç kaybetmesinin objektif temeli işçi sınıfındaki dağılımdır. Bu sınıfın toplam sayısı artmıştır ama bir araya gelmesi eskisine göre zorlaşmıştır. Sendikaları asıl zayıflatan da budur. Sendika yöneticilerinin işbirlikçiliği ek bir faktör olabilir ama esas belirleyici değildir.

Kelime aynı ama içerik değişti

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 08 şubat 2020 00:36 -

1848'de Marx-Engels'in burjuvaziye karşı sosyalizm m¼cadelesinde ¼zel bir rol verdikleri sınıf da işçi sınıfıdır; reel sosyalizmin yıkılmasında etkin rol oynayan sınıf da işçi sınıfıdır. Bu konuda en g¼zel ¼rnek Polonya'daki Dayanışma Sendikası'dır. Muhalefetin merkezi olan militan bir sendika ama sosyalizmi değil kapitalizmi savunuyordu.

Ek olarak kapitalist ¼lkelerdeki işçi sınıfıyla, reel sosyalist ¼lkelerdeki işçi sınıfı birbirinden farklıdır. Biz ikincisinin ilkinden daha iyi olacağını sanıyorduk, en azından teori b¼yle diyordu; ger¼ek ise tersi çıktı. Kapitalist ¼lkelerdeki fabrikalarda m¼thiř bir disiplin vardır ve zaten bu disiplin olmadan fabrika ¼retimi ger¼ekleřemez. Reel sosyalist ¼lkelerde ise b¼yle bir disiplin hi¼bir zaman kurulamamıştır. İsraf, kaytarmacılık, tembellik b¼t¼n sosyalist ¼lkelerdeki fabrikalarda genel durumdur. Kısa d¼nemlerde d¼zelme olur ama bu ge¼icidir.

Bu disiplini polis zoruyla kuramazsınız, kurabilseniz bile ge¼ici olacaktır.

İşçileri b¼y¼k ama¼lar i¼in heyecanlandırabilirseniz bu disiplin kurulabilir. Mesela 1960'lı yıllarda Doğu Avrupa'daki sosyalist ¼lkelerin hızlı sanayileşmesi bu heyecanı vermiştir ama insanları s¼rekli olarak nasıl heyecanlandıracaksınız?

Kapitalizmde ¼retim s¼recindeki disiplin işsizlik korkusuyla sağlanır; sosyalizmde ise bu yoktur ve yerine de s¼rekli olarak ge¼erli olabilecek başka şey konulamamıştır.

Romanya ve Bulgaristan ile ilgili okuduğum kitaplarda ¼zellikle m¼hendisler işçilerden řikayet¼idir. Onların gevşekliğinden, disiplinsizliğinden řikayet¼idir.

İşçilerin kazançları "¼nc¼ sınıf" oldukları i¼in iyidir, işsiz kalmak tehlikeleri de yoktur.

Bilin¼sizler, diyemezsiniz. Kişinin doğumundan başlayarak yapılan eğitim var: ana okullarında, gen¼lik ¼rg¼tlerinde, televizyonlarda, sinemalarda, gazetelerde, okullarda... İnanın burada bilin¼siz kalması m¼mk¼n değildir ama bir şeyi bilmekle onu uygulamak ayrıdır.

Kelime aynı ama içerik değişti

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 08 şubat 2020 00:36 -

Marksizm insanların hayatlarını doldurmakta yetersiz kalınca başka faktörler kullanılır. Bunlardan önde geleni milliyetçiliktir. Milliyetçiliğin kullanımı yerine göre değişir. Bulgaristan ve Romanya'da ülkedeki azınlıklara karşı tavır alınmasına da yol açabilir veya Küba'daki gibi de olabilir. Jose Marti'den başlayarak Küba'daki milliyetçilik anti emperyalisttir. Marti marksist değildi ama ABD'ye açık olarak karşıydı. Ve Marti geleneği Küba'da yüz yıldan beri özenle sürdürölmektedir.

Svetlana Aleksiyeviç'in "**Kadın Yok Savaşın Yüzünde**" kitabını okuyorum bu arada. Ülkenin uzak köşelerinden gelen 16-17 yaşındaki kızlar askerlik şubelerine doluşuyorlar, eğitim görüp savaşa gitmek istiyorlar. Subaylar bunları kovuyor, yine geliyorlar. En azından reşit olma kuralını getiriyorlar, bu kez reşit olur olmaz geliyorlar. Bu insanları koşarak savaşa katılmaya götüren marksizm değil, genel olarak sosyalistler ama asıl ön planda olan anayurt sevgisidir. Hemşireliği, telsizciliği beğenmeyip muharip sınıfa girmeyi istiyorlar. Tankçı, uçaksavar bataryası elemanı, savaş pilotu ve hatta piyade oluyorlar.

Bu büyük heyecan savaş bitince kalmıyor, rutin hayata dönölüyor.

Üretimde disiplini ağlamak için sosyalist ülkelerde maddi teşvik uygulamasına geçiliyor ama yeterince verim alınamıyor.

Yeni bir dünya yaratmak sürekli yaratıcılık gerektirir ve sosyalistler bu konuda yetersiz kalıyorlar. Teorilere fazla bağlı kalınca faaliyet donuyor. Kitaplara göre doğru yapıyorlar ama pratikte olmuyor, yürümüyor.

Reel sosyalizmin ne kadar büyük sorunlar bırakarak tarihten çekildiğini görüyorsunuz.

Bu sorunları çözebilmek için önce onların anlaşılması gerekiyor.